

ZSOLT BÉLA;

Mai Generáció

Megáll a tér közepén, ahonnan a tilalomfák, sorompók, sövények ellenére minden égtáj felé ellátni az utak távlatán, de már nem tájékozódik. A földre néz, de nem látja az aszfaltot, az őszi leveleket, az eltaposott újságpapírt, aztán az égre néz, de sem a felhőket, sem a napos kékséget nem érzékeli. Üres tekintet: tragikus szórakozottság, a külső világtól való gyáva idegenség üveges fénye merevíti meg. Úgy áll ott, olyan tanácstalanul és szégyenkezve, mintha valahonnan, mindenünnen kitették volna a szűrét s most, a legkritikusabb pillanatban az értelme, a fantáziája is felmondta volna a szolgálatot. Úgy áll ott, mint akinek nincs semmije és senkije — még egy ötlete sem. Csakugyan, nincs semmije: sem kenyere, amiből élni lehet, sem hősi eszménye, amelyért meghalni érdemes. Nincs semmije: sem ifjúkora, sem férfikora, sem emléke, sem

chance-ja. A logika régen cserbenhagyta, ösztöne, amely sugallná, sehogysem szólal meg. Harmincötéves, de lehet, hogy huszonöt. Lehet, hogy apja egy fiúnak, lehet, hogy fia egy apának, de apának nem bölcsebb a fiánál, fiúnak nem bátrabb, nem bizakodóbb, nem lázadóbb az apjánál. Ha a szigorú, gyanakvó rendőr, aki nek szemetszúr, hogy percek óta áll és az égre néz és a földre néz, leigazoltatná, megmondaná a nevét: Mai Generáció. Ha bekísérné a rendőrségre s vallatóra fogná, elmondaná előéletét: ő alapján soha nem csinált semmit, mert minden, ami történt, csak megtörtént vele. Háború, forradalom, ellenforradalom, a pénz és a munka dagálya és apálya, a törvények, amelyekkel védtek s amelyekkel védekeztek ellene, megestek vele s ő mintegy katonai kommandóra, szinte eszméletlenül engedelmeskedett nekik. Most azért áll a tér közepén tanácstalanabban, mint bármikor, mert — nem történik vele semmi, mert mindabból, ami látszólag történik, kihagyták, kifelejtették. Lehetne ellenvetni: végül is felnőtt ember — gondoskodják magáról —, de nem ő az oka, hogy elvették tőle a jog elemét, hogy legalább maga segíthessen magán. Most itt áll sorsára hagyatva, anélkül, hogy legalább felelőtlen ígéretekkel tartanak benne a lelket, anélkül, hogy valaki legalább rossz-hiszeműen kecsegtetné a szenvedések hamaros végével s mindenért kárpótló gyümölcseivel. Mire a levelek lehullanak!.. — mondta a császár a háború elején s amikor negyedszer hullottak le a levelek, még mindig hátra volt reménységnek a béke. A forradalmak utópista boldogsággal biztatták, az ellenforradalom nemzeti reneszánszsal, a szanálás azzal a reménnyel, hogy néhány évi koncentrált erőfeszítés árán megválthatja magát az életfogytiglan tartó, fokozatos sorvadástól. Most itt áll és nemcsak hogy nem adnak, de nem is ígérenek neki semmit. Fájó szívvel feláldozzák valamiért, ami nélküle, az élő nemzedék nélkül, merő absztrakció. Feláldozzák magasabb érdekért — mintha

nem az ő érdeke testesítené meg a közösséget — mintha nem az ő közéletének organizációja és adminisztrációja lenne a társadalom és az állam.

*

Itt áll és egyetlen szerepe, egyetlen életformája az áldozat, amelynek nem látja a végét és az őt is közvetlenül érdeklő célját. „Leépítik“, redukálják a jövedelmét s vérző szívvel olyan terheket raknak a vállaira, amelyek csak azért nem hozzák ki végkép a sodrából, mert valószínűtlenek: olyan irreálisak, mintha azt követelnék tőle, hogy záros határidőn belül végezze el Herkules hét próbáját. Itt áll és lelkiállapota a bűnhődés, olyan bűnökért, amelyeket mások követtek el többnyire ellene. Bűnhődik a háborúért, amely egy másik generáció bűne, a forradalmakért, amelyekben legalább annyi bűnük volt évtizedek könnyelmű és konok mulasztásainak, mint a kétségbeesésnek és a hajtogatásnak. Bűnhődik az internacionálé rajta elkövetett erőszakáért, bűnhődik a túlzó nacionalizmusért. Bűnhődik a pazarlásért és bűnhődik a takarékoságért. Bűnhődik, mert az elmúlt korok kultúrája nem tartott lépést az egyetemessel és bűnhődik, mert voltak, akik állítólag többet tudtak a kelleténél. Bűnhődik, mert valamikor nem dolgoztatták eléggé tervszerűen és belterjesen és bűnhődik, mert többet dolgozott és többet termelt, mint amennyi nem neki, de másoknak kifizetődik. S most itt ég s didereg „megbűnhődve a múltat s jövődöt“, a boldogulás minden reménye nélkül.

Kérdezzük: mi lesz vele, mi történjék ezzel a generációval? Hisszük, hogy minden áldozatot meg kell hozatni azokkal, akik még áldozni tudnak, de ez az áldozat nem lehet — egy egész eleven nemzedék! Az edényért nem lehet feláldozni a tartalmat, a szimbólumért nem lehet feláldozni a lényegét!

Ami most történt, baljós kezdés — nem csoda, ha annak, aki ott áll a tér közepén, mintha mindenünnen kitették volna a szűrét — az értelme, a fantáziája is

felmondta a szolgálatot. Nem csoda, ha nem tudja, mihez kezdjen. Ha férfi: munka, vállalkozás irracionálisabb, mint a főnyereményre vagy a váratlan aranyleletre való spekulálás! Ha ifjú: előtte a sorompóval elrekesztett pályák s az iskolák, amelyeket törvények védenek a kulturális emelkedésre törekvők ellen! S mindezekén túl; nincs egy hőse, eszményképe, aki vonzani, faseinálni, vezetni tudná, aki megtestesítené vágyait s aki kimondaná, amit nem mer vagy nem tud kimondani. A holnap biztonsága nélkül, hit nélkül, hős nélkül itt áll az őszi tér közepén egy generáció: az apa, egy munkával és tapasztalatokkal eltöltött emberöltő után nem tud egyetlen használható tanácsot, életelvet adni a fiának, a fiú nem tud férfivá válni és biztosítani az apja békés öreg korát.

(Jobb jövő, 1937 nov. 27.)